

דף הנחות:

- בתשובתיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
 2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
 3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
 4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
 6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
 7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
 - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
 - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
 8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
 9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
 10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
 11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
 - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייד ותנועות הון חופשיות.
 - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
 - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

נתוני החשבונאות הלאומית של משק מסוים בשנה שעברה מראים שסך החיסכון של המשק (סכום החסכונות של משקי הבית, של הממשלה ושל הפירמות) קטן מההשקעה במשק. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. היצוא גדול מהיבוא.
- ב. המשק בתעסוקה מלאה.
- ג. סכום תנועות ההון הנכנסות אל המשק שווה לסכום תנועות ההון היוצאות ממנו.
- ד. ייתכן שהמשק הוא משק סגור.
- ה. סכום השימושים המקומיים גדול מהתוצר.

שאלה 2

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. לאור החמרה במצב הבטחוני הממשלה מתכננת להגדיל את הוצאות הביטחון ולממן זאת באמצעות מכירת אג"ח לציבור. הבנק המרכזי מעוניין למנוע את עליית המחירים הצפויה. איזו מהטענות הבאות נכונה?
א. הבנק המרכזי יוכל להשיג את מטרתו אם ינקוט מדיניות מוניטרית מרחיבה.
ב. אם הממשלה תממן את הוצאות הביטחון באמצעות הגדלת המסים במקום מכירת אג"ח לציבור, אזי עליית המחירים תהיה גדולה יותר.
ג. הבנק המרכזי יוכל להשיג את מטרתו אם ינקוט מדיניות מוניטרית מרסנת.
ד. במצב זה אין לבנק המרכזי אמצעי מדיניות מתאים שיכול למנוע את עליית המחירים הצפויה.
ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 3

במשק התרחשו שני אירועים (בלבד) במקביל – הריבית המקומית עלתה והתוצר ירד. כתוצאה מכך (נתחו במסגרת שיווי משקל חלקי בשוק מט"ח):

- א. יהיה ייסוף בשער המטבע המקומי.
- ב. עודף היבוא יקטן.
- ג. לא ניתן לקבוע מה יקרה ליצוא.
- ד. יהיה פיחות בשער המטבע המקומי.
- ה. יתכן ששער החליפין לא ישתנה.

שאלה 4

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. כתוצאה מציפיות חיוביות בנוגע למצב הביטחוני של המשק, הפירמות הגדילו את ההשקעה לכל רמה של תוצר וריבית. מכאן ניתן להסיק כי:

- התוצר יגדל, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תגדל.
- התוצר יגדל, ההשקעה תגדל ולא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית.
- התוצר יגדל, לא ניתן לקבוע מה יקרה להשקעה ולא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית.
- התוצר לא ישתנה, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תקטן.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 5

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנה שעברה:

- היצוא גדול מהיבוא ב-10 מיליון דולר.
- המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום של 50 מיליון דולר, ולא נתן העברות חד-צדדיות לחו"ל.
- יתרות המט"ח של המשק לא השתנו.

מכאן ניתן להסיק, כי:

- בחשבון השוטף יש גירעון של 40 מיליון דולר.
- בחשבון השוטף יש עודף של 10 מיליון דולר.
- בחשבון ההון יש גירעון של 60 מיליון דולר.
- בחשבון ההון יש גירעון של 50 מיליון דולר.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 6

פונקציית החיסכון האישי החודשית של משפחת כהן היא: $Sp = -1000 + 0.4 Y_d$.

Sp – החיסכון האישי ו- Y_d ההכנסה הפנויה.

מכאן ניתן להסיק כי בכל רמת ההכנסה הפנויה מעל 10,000 מתקיים ש:

- הצריכה פרטית תמיד חיובית, החיסכון האישי תמיד חיובי.
- הצריכה פרטית תמיד חיובית, החיסכון האישי יכול להיות חיובי, שלילי, או אפס.
- הצריכה פרטית תמיד חיובית, החיסכון האישי תמיד שלילי.
- הצריכה הפרטית יכולה להיות חיובית, שלילית, או אפס, החיסכון האישי תמיד חיובי.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 7

שנת 2014 נמדדו במשק הנתונים הבאים (במיליוני ש"ח):

צריכה ציבורית	– 60
מסים ישירים	– 40
תשלומי העברה	– 20
תוצר לאומי נקי	– 400
עודף יבוא	– 42
חיסכון אישי	– 30

הניחו שהממשלה אינה משקיעה.

מנתונים אלו ניתן להסיק, כי הצריכה הפרטית והגירעון בתקציב הממשלה (במיליוני ש"ח) הם:

- הצריכה הפרטית – 330 והגירעון בתקציב הממשלה – 20.
- הצריכה הפרטית – 350 והגירעון בתקציב הממשלה – 20.
- הצריכה הפרטית – 330 והגירעון בתקציב הממשלה – 40.
- הצריכה הפרטית – 350 והגירעון בתקציב הממשלה – 40.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 8

להלן כמה טענות על הקשר בין שער הריבית וההשקעה. איזו מהן נכונה?

- ירידה בשער הריבית גורמת לעלייה בעלויות המימון של היזמים ולכן ההשקעה קטנה.
- שינוי בשער הריבית אינו משפיע על ההשקעה במשק.
- ככל ששער הריבית גבוה יותר כדאי להשקיע יותר כי מקבלים תשואה גבוהה יותר על ההשקעה.
- עלייה בשער הריבית מגדילה את התוצר ולכן ההשקעה גדלה.
- עלייה בשער הריבית גורמת לעלייה בעלויות המימון של היזמים ולכן ההשקעה קטנה.

שאלה 9

להלן פירוט עסקות שבוצעו בשנה האחרונה במשק:

- התעשייה האווירית מכרה לארה"ב טילים ב-500 מיליון דולר באשראי ל-3 שנים.
- ההשקעות של זרים בישראל הסתכמו (במזומן) ב-440 מיליון דולר.
- תשלומי הריבית של ישראל לחו"ל (במזומן) היו 200 מיליון דולר.
- ישראל תרמה ציוד רפואי לנפגעי אסון טבע בחו"ל בשווי של 100 מיליון דולר.

מכאן ניתן להסיק כי:

- בחשבון הסחורות והשירותים יש עודף של 500 מיליון דולר.
- יתרות המט"ח גדלו ב-140 מיליון דולר.
- בחשבון ההון יש עודף של 60 מיליון דולר.
- בחשבון השוטרף יש עודף של 300 מיליון דולר.
- כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 10

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה.

נתון כי הצריכה הפרטית תלויה רק בהכנסה הפנויה וההשקעה תלויה רק בריבית. הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית, ושוקלת שתי חלופות למימון תוספת ההוצאה: (1) מסים.

(2) מכירת אג"ח לציבור.

לפניכם טענות המתייחסות להשוואה בין שתי החלופות. איזו מהן נכונה?

- א. שער הריבית יעלה באותו שיעור בשתי החלופות.
- ב. ההשקעה תקטן בשתי החלופות ובחלופה 2 תהיה קטנה יותר מאשר בחלופה 1.
- ג. הצריכה הפרטית תגדל בשתי החלופות.
- ד. הסכום הכולל של הצריכה הפרטית וההשקעה (ביחד) ישתנה באותו הסכום בשתי החלופות.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 11

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. לאחרונה משקי הבית שינוי את התנהגותם והם רוצים לצרוך פחות בכל רמה של הכנסה פנויה וריבית. כתוצאה מכך:

- א. הצריכה הפרטית תקטן ולא ניתן לדעת מה יקרה להשקעה.
- ב. הצריכה הפרטית תקטן וההשקעה תקטן.
- ג. שיעור האבטלה יגדל והריבית תעלה.
- ד. לא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית ומה יקרה להשקעה.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 12

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. הממשלה מתכוונת לבצע מדיניות פיסקלית מרחיבה. הבנק המרכזי מעוניין לשמור על שער ריבית קבוע כך שבכוונתו לפעול כדי שיישום מדיניות הממשלה לא יגרום לשינוי הריבית. איזו פעולה מתוך האפשרויות שלהלן מתאימה כדי ליישם את מדיניותו?

- א. הגדלת יחס הרזרבה כנגד פיקדונות בבנקים.
- ב. קניית אג"ח מהציבור.
- ג. מכירת אג"ח לציבור.
- ד. העלאת שער הריבית על ההלוואות המוניטריות.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

משק סגור נמצא בשיווי משקל באבטלה. נתון ש (הנתונים במיליוני ש"ח):

עקומת הצריכה הפרטית היא: $C = 100 + 0.6Yd$

עקומת ההשקעה היא: $I = 20 + 0.15Y$

הצריכה הציבורית היא 60, הממשלה לא משקיעה ויש לה גירעון של 10 בתקציב.

הבנק המרכזי שומר על שער ריבית קבוע.

ענו על שני הסעיפים הבאים בנפרד בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את התוצר של שיווי המשקל ואת ההשקעה במשק.

תוצר שיווי המשקל: _____ ההשקעה: _____

ב. הממשלה החליטה להגדיל את תשלומי ההעברה ב-10 מיליון ש"ח ולממן את תוספת ההוצאה

על-ידי מכירת אג"ח לציבור.

חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בצריכה הפרטית שיתרחשו כתוצאה משינוי זה.

השינוי בתוצר: _____ השינוי צריכה הפרטית: _____

חלק ג (20 נקודות)

לפניכם שתי שאלות, 14 ו-15. יש לענות על שתיהן.
בכל אחת מהן מופיעות טענות. עליכם לקבוע לכל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה ולנמק. חשוב! הניקוד ניתן על הנימוק.

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאית של משק, נתון שברזרבות של הבנקים יש 1,000 ש"ח ובפיקדונות העו"ש של הציבור יש 10,000 ש"ח. כעת, כתוצאה מתחילת השימוש בארנק הדיגיטלי, הציבור הקטין את המזומן שהוא מחזיק ב-100 ש"ח. כלכלן טען כי כתוצאה מכך כמות הכסף תגדל ב-1,000 ש"ח. האם טענת הכלכלן נכונה? הנימוק חייב לכלול חישוב.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה. נתון שהצריכה הפרטית לא תלויה בשער הריבית, והנטייה השולית לצרוך שווה ל-0.6. לאור המצב הביטחוני החליטה הממשלה להגדיל את הוצאות הביטחון ב-100 מיליון ש"ח ולממן את ההוצאה על-ידי מסים.

כלכלנית טענה שהריבית תעלה ושההשקעה תקטן ב-40 מיליון ש"ח.

נדרש לפרט את ההתרחשות במשק ולנמק בפירוט.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

ב ה צ ל ח ה !

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Yd – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו-IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו-SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Yd = Y - T$$

$$SP = Yd - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

פתרון

חלק א

- ה .1
- ג .2
- א .3
- ב .4
- ג .5
- א .6
- ד .7
- ה .8
- ד .9
- ב .10
- א .11
- ב .12

חלק ב

שאלה 13 - סעיף א

הוצאות הממשלה הן 60 ומכיוון שיש לה גירעון של 10, הרי ש: $T = 50$
הצריכה הפרטית כפונקצייה של התוצר: $C = 100 + 0.6(Y - 50) = 70 + 0.6Y$
לפיכך נוסחת הביקוש המצרפי: $AD = C + G + I = 150 + 0.75Y$

$$K = \frac{1}{1-0.75} = 4 \quad \text{המכפיל הוא:}$$

נסמן ב-A את הגודל האוטונומי של הביקוש המצרפי.

$$Y^* = K \times A = 4 \cdot 150 = 600 \quad \text{תוצר שיווי משקל:}$$

$$I = 20 + 0.15Y = 20 + 0.15 \cdot 600 = 110 \quad \text{ההשקעה שווה ל:}$$

סעיף ב

הגדלת תשלומי ההעברה ב-10 מקטינה ב-10 את המסים נטו, כלומר: $\Delta T = -10$
כתוצאה מכך הגודל האוטונומי של עקומת הצריכה הפרטית, וגם של עקומת הביקוש המצרפי (A)

$$-\Delta C_0 = \Delta A = -MPC \cdot \Delta T = -0.6(-10) = 6 \quad \text{יגדלו ב:}$$

$$\Delta Y = K \cdot \Delta A = 4 \cdot 6 = 24 \quad \text{השינוי בתוצר:}$$

$$\Delta Yd = \Delta Y - \Delta T = 24 - (-10) = 34 \quad \text{השינוי בהכנסה הפנויה:}$$

$$\Delta C = MPC \cdot \Delta Yd = 0.6 \cdot 34 = 20.4 \quad \text{השינוי בצריכה הפרטית:}$$

חלק ג

שאלה 14

מהנתונים נחשב את יחס הרזרבה ואת מכפיל הפיקדונות.

$$R = \frac{1,000}{10,000} = 0.1 = \text{יחס הרזרבה} = \text{רזרבות (1,000) לחלק לעו"ש (10,000)}$$

מכפיל הפיקדונות הוא ההופכי של יחס הרזרבה ולכן הוא שווה ל: $1/0.1=10$

כאשר הציבור מקטין את המב"צ ב-100, הרזרבות גדלות ב-100.

העו"ש יגדל בשינוי ברזרבות (100) כפול מכפיל הפיקדונות (10) = 1,000.

השינוי בכמות הכסף = לשינוי בעו"ש (1,000) + השינוי במב"צ (-100) = 900.

לפיכך הטענה לא נכונה.

שאלה 15

עליית הצריכה הציבורית ב-100 תגרום לעלייה ב-AD בסכום זה ואילו עליית המסים ב-100 תקטין את הצריכה הפרטית ב- $60 = MPC \cdot \Delta T$, לכן הביקוש המצרפי יעלה ב-40 וייווצר פער אינפלציוני בגודל 40. כתוצאה מכך תהיה עליית מחירים- < ירידה בהיצע היתרות הריאליות- < עליית הריבית - < ירידה בהשקעה עד לסגירת הפער.

מכיוון שהפער הוא 40 והוא ייסגר כולו על-ידי ירידה בהשקעה, הרי שההשקעה תקטן ב-40.

ניתן להראות גם על-ידי דוח מקורות ושימושים: $Y_F = G + C + I$

התוצר Y_F לא משתנה, G עולה ב-100, C יורדת ב-60 (בגלל המסים) ולכן המשוואה תתקיים כאשר I תקטן ב-40.

לפיכך הטענה נכונה.